

VIII Jornada d'Innovació Docent Trans@net

Avançant en la transversalitat a partir d'experiències docents en l'educació transdisciplinària

INFORME DE RESULTATS

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Tomasa Báñez, Clara Berenguer i Paula Duran

Unitat de Formació i Recerca. Escola Treball Social

ÍNDEX

1	Presentació	2
2	Primera sessió: Presentació d'alguns dels conceptes, metodologies i eines per a l'educació transdisciplinària.	3
3	Segona sessió: Debat i avaluació de les possibilitats d'aplicació al Grau de Treball Social.....	10
4	Tercera sessió: Taller per definir metodologies per aplicar la transversalitat en el Grau de Treball Social.....	14
4.1	Elecció d'un macro-concepte de grau	14
4.2	Definició d'un macro-concepte per curs.....	15
4.3	Operativitzant el macro-concepte escollit per cada curs	18
5	Referències	23

1 Presentació

La VIII Jornada d'Innovació Docent Trans@net: Avançant en la transversalitat a partir d'experiències docents en l'educació transdisciplinària és fruit del compromís dels membres del Grup Trans@net amb la millora i la innovació docent al Grau de Treball social de la Universitat de Barcelona. Mitjançant la promoció de la transversalitat, la connexió de la formació de treball social amb la realitat social i la implicació dels seus protagonistes: professorat i alumnat.

El treball realitzat en aquesta VIII Jornada dona continuïtat a les dues darreres jornades de reflexió i formació del grup, i es connecta amb el projecte d'innovació docent La transversalitat al Grau de Treball social i amb la feina que estem fent, tant des del Consell d'Escola, com des del grup motor per la millora de la formació de treball social i del Consell Assessor del Grau de Treball Social. Un treball que inclou propostes metodològiques innovadores, canvis en el pla d'estudis i la creació d'un consell assessor.

La Jornada va comptar amb la participació de professorat i alumnat del grau i amb el recolzament i la dinamització de la Sandra Saura Mas, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona i coordinadora de l'assignatura Mirem el Món: Projectes Transdisciplinaris, amb els següents objectius:

1. Reflexionar col·lectivament sobre alguns dels conceptes bàsics de l'educació transdisciplinària: transdisciplinarietat, co-teaching, educació transformativa.
2. Valorar les possibilitats de transferència al nostre Grau dels aprenentatges de les experiències docents en educació transdisciplinària a la Facultat d'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona.
3. Construir col·lectivament propostes per avançar en la transversalitat a curt, mig i llarg termini, tant per cursos com de manera global en el Grau de Treball Social.

A continuació es presenta de manera resumida els principals continguts i resultats de la jornada amb l'objectiu de difondre i compartir la experiència del grup i animar a altres professors del grau de treball social i d'altres titulacions a innovar i millora la qualitat de la seva docència.

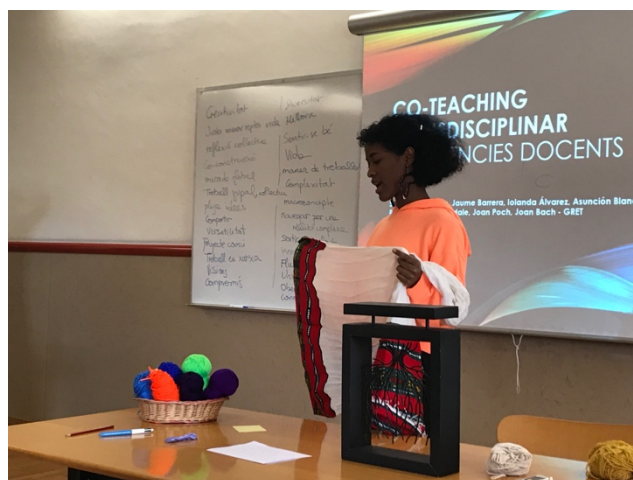
2 Primera sessió: Presentació d'alguns dels conceptes, metodologies i eines per a l'educació transdisciplinària.

En començar la Jornada, Sandra Saura, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona i coordinadora de l'assignatura "Mirem el món: projectes transdisciplinars", va fer una dinàmica en la que els diferents docents participants, a través d'un objecte que se'ls havia demanat que portessin, van explicar quin era per ells el significat de "transversalitat". D'entre les diferents aportacions que els docents van fer en relació al concepte de "transversalitat", destaquen: creativitat, treball col·lectiu, co-construcció, projecte comú, complexitat, millora, diversitat, vinculació, treball en xarxa, d'entre altres.

A partir d'aquesta introducció i de la creació d'un breu espai de diàleg entre la ponent i els docents, amb la finalitat de contextualitzar el contingut de la resta de la Jornada, Saura va compartir una sèrie de conceptes relacionats amb l'educació transdisciplinària, fonamentals per concebre l'experiència duta a terme en l'assignatura de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Imatge 1: Sandra Saura introduint la Jornada de Transversalitat

Imatge 2: Presentació d'un objecte que representa la Transversalitat per part d'una de les participants en la Jornada

Els quatre conceptes presentats per Saura van ser els següents:

- *Disciplinarietat*: s'entén per aquest concepte un sol subjecte amb una sola mirada de la realitat.
- *Multidisciplinarietat*: es concep com la suma de subjectes de diferents disciplines que s'uneixen per mirar un mateix problema sumant els resultats obtinguts i alhora integrant-los.
- *Interdisciplinarietat*: mirada de diferents disciplines des del punt de vista d'un sol subjecte, en el que aquest s'enriqueix amb coneixements fruit de les diferents disciplines, però aquestes no s'integren entre elles.
- *Transdisciplinarietat*: combinació de subjectes que tenen una mirada global de la realitat, sobrepassant les fronteres entre disciplines, i incloent tots els sabers implicats i les seves relacions per tal d'arribar a construir una nova perspectiva conjunta.

Partint de la distinció entre els conceptes, Saura va focalitzar la seva atenció en l'últim plantejat, ja que tal i com va esmentar, és a partir d'aquesta mirada transdisciplinària amb la qual es treballa en l'assignatura que ella coordina a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Tal i com consta en la Comunicació "Una experiència de metodologia transdisciplinària vers la innovació i l'excel·lència docent en l'ensenyament universitari":

Un dels objectius de l'experiència és el de la recerca, l'adequació i consolidació d'una metodologia transdisciplinària adaptada al context d'aplicació concret de l'assignatura "*Societat Ciència i Cultura*"¹, cercant i aplicant mètodes didàctics acords i sostenibles en les condicions de nombre d'alumnes, grups existents i característiques pròpies (Barrera, J., Blanco, A., Saura, S., 2012 p.8)

Així doncs, es posa de manifest la importància de treballar a partir del concepte de "transdisciplinarietat", entenent que aquest possibilita un tipus d'ensenyament més enllà dels límits disciplinaris i permet actuar superant àmpliament els enfocaments multidisciplinaris i interdisciplinaris.

El moment actual ens situa davant d'una realitat complexa: interaccionem amb nous conceptes, ens trobem davant de contextos de canvi constant, vivim la globalització, experimentem les noves tecnologies, etc. Així doncs, se'ns presenten nous reptes en relació al marc educatiu seguit fins a dia d'avui i cal generar noves respostes com a

¹ Nom de l'assignatura a partir de la qual es va començar a treballar l'experiència transdisciplinària.

docents amb l'objectiu d'educar en la línia que permeti a l'alumnat l'assoliment de competències transversals. En aquest punt, es fa palès el requeriment d'un canvi metodològic i conceptual que permeti avançar cap a l'intent de poder educar a les persones englobant els eixos que formem aquesta realitat complexa.

Aquest canvi metodològic, parteix de la transdisciplinarietat com a eix central, tal i com esmenten Barrera, J., Blanco, A. i Saura, S. (2012):

En la transdisciplinarietat es dona una experiència formativa (acció) basada en la auto-organització, la creació d'entorns rics en estímuls i l'aprenentatge integrat, amb la finalitat de la comprensió del món complex i la realitat múltiple. (p. 17)

A la Universitat Autònoma de Barcelona, el procés de re-pensar una assignatura per tal de convertir-la en transdisciplinària, ha tingut una durada de 10 anys. En el moment d'inici de l'experiència, segons explica Saura, a la Facultat d'Educació i en concret al primer curs dels graus, hi havia una assignatura titulada "Conceptes Bàsics", en aquesta cada docent impartia les classes des de la seva disciplina (ciència, societat, cultura, etc.). En cada sessió hi anava el docent de la disciplina corresponent, sense produir-se intercomunicació entre ells. Va ser en el moment d'instauració del Pla Bolonya, quan aquest equip de professorat de les diferents disciplines van decidir ajuntar-se i crear una assignatura titulada "Societat, Ciència i Cultura". Els dos objectius que tenien era els següents:

- Treballar les condicions i les competències requerides pel procés d'aprenentatge, d'ensenyament-aprenentatge, però coneixent la interrelació entre la societat, la ciència i la cultura.
- Entendre el per què es important l'interès pel medi natural, social i cultural del món.

Amb aquests dos objectius es pretén vetllar per aconseguir aquesta forma de pensament transdisciplinar entre l'alumnat i alhora que aquest assoleixi competències i aptituds com la consciència crítica, la capacitat de raonament, argumentació o d'opinió.

En primer lloc, per fer possible l'aplicació d'aquesta metodologia transdisciplinària en l'assignatura presentada, actualment és necessària la implicació de 25 docents procedents de diferents facultats, disciplines i línies d'investigació, agrupats en aquest cas a la facultat d'Educació². Aquest fet, segons comenta Saura durant la Jornada,

² Els graus que participen en l'assignatura "Mirem el món: projectes transdisciplinars" són: Educació Infantil, Educació Primària, Educació Social i Pedagogia.

comporta: la necessitat de formació del professorat, col·laboració conjunta i reconstrucció de conceptes de manera grupal, amb la finalitat que siguin adquirides les competències i les habilitats per dur a terme aquesta metodologia a les aules. De la mateixa manera, l'assignatura engloba a un total de 640-700 estudiants de primer de grau, d'entre els quatre esmentats.

En segon lloc, Saura planteja els mètodes i les eines amb les quals ells i elles treballen. Per una banda posa èmfasi en la idea dels macro-conceptes. Morin (2000, citat per Saura) refereix: el terme macro-concepte s'usa com a integració de l'ordre al desordre, la interacció i la organització.

Es posa èmfasi en la idea que és un concepte de no-pertinença a cap disciplina. Tal i com esmenten Barrera, J., Blanco, A. i Saura, S. (2012): "Pel desenvolupament d'un pensament complex cal apropiarse d'estructures cognitives o categories genèriques superiors; aquests són els macro-conceptes (p. 9). Aquests macro-conceptes permeten l'articulació d'un fil conductor que uneix totes les disciplines. En el cas de l'assignatura "Mirem el món", el macro-concepte escollit ha estat el concepte de "canvi". A partir del macro-concepte triat, es plantegen sub-macro-conceptes, en aquest cas els escollits han estat "poder", "viatge" i "evolució".

Per altra banda, la eina que els facilita emprar la metodologia transdisciplinària a les aules és el *co-teaching* o la *co-docència*, així doncs, en l'espai-aula hi ha present un professor de cada àmbit: un de societat, un de ciència i un de cultura. Aquest fet va més enllà, no només es comparteix l'aula, sinó que aquests tres docents de manera conjunta estableixen uns objectius definits prèviament, per tant, no parlem només d'una realitat a l'aula sinó que existeix una tasca fonamental de coordinació i organització de les sessions, és a dir, és un treball cooperatiu i d'aquesta manera és possible un ensenyament compartit, amb estratègies, metodologies i contingut. Un dels aspectes que uneix aquest equip de docents alhora de començar a treballar, és el macro-concepte definit anticipadament.

Per últim, en l'assignatura utilitzen el mètode d'educació trans-performativa, la idea d'aquest mètode de treball és fer de l'aula una *performance*, i les i els estudiants, per tant, són *performancers* (actors i actrius). La hipòtesi d'aquest tipus d'educació és concebre l'aula com un escenari, com un esdeveniment-performatiu: saltar de l'educació formal a l'educació trans-performativa, passar de metodologies convencionals a estratègies creatives, de discussió, d'activitats pràctiques, etc. A partir

d'aquesta educació trans-performativa es pot treballar i aprofundir en la idea de transdisciplinarietat d'una manera més còmode. Saura també comenta que aquest mètode no és aplicat pel total dels 25 docents de l'assignatura, ja que els i les professores són els primers que s'han de sentir còmodes fent servir aquesta manera de treballar.

En tercer lloc, Saura va introduir l'última part de la primera sessió de la Jornada. Arribat aquest moment la ponent plantejava l'assignatura que estrenen enguany, després del recorregut i el treball efectuat. El títol d'aquesta, com ja hem anat esmentant, és "Mirem el món: projectes transdisciplinars" i el que la diferencia de tot el procés que s'havia dut a terme fins el moment a través de l'assignatura "Societat, ciència i cultura" és la metodologia d'aprenentatge basada en el projecte que s'utilitza. Per tant, en aquesta nova assignatura es continua treballant a partir d'un macro-concepte articulador, s'utilitza el co-teaching i el mètode d'educació trans-performativa a l'aula, però s'hi afegeix l'ingredient de treballar per projectes.

Tal i com s'esmenta en el Pla docent (2019-2020), en relació als objectius:

L'assignatura ha de facilitar a l'estudiant el coneixement, l'anàlisi i la comprensió del context sociocultural, científic i humanístic que està configurant el present, possibilitant-li la presa d'una postura crítica i constructiva davant la realitat actual i les transformacions que s'han produït en tots aquests àmbits en els darrers períodes. Això ha de permetre que l'estudiant prengui consciència de la pròpia implicació en aquest entorn, així com de les responsabilitats que ha d'assumir envers aquells elements que el configuren com ara el medi ambient, la sostenibilitat, l'educació, la cultura, les alteritats, etc. (p. 2)

Aquest any s'han establert 7 projectes en l'articulació de l'assignatura:

1. *Som el que mengem*: identitat cultural, ecologia i canvi social. Un dels objectius principals del projecte és el fet d'endinsar-se en el món de l'alimentació i els seus impactes a nivell ecològic, social i cultural. Entenent que l'alimentació és la base de moltes característiques dels éssers humans, de la seva salut, del seu entorn ecològic i la seva identitat cultural.
2. *Corresponsals de les migracions amb mirada de gènere*. Aquest projecte pen el nom del llibre *Corresponsals de les migracions* (Marthos, 2012) que es va construir des de la responsabilitat de narrar d'una altra manera el fet migratori, amb una aproximació a la via quotidiana de les persones migrades per abordar en aquest cas les formes de representació des d'una mirada de gènere i anti-

racista. El projecte, en aquest cas tractarà de fer un treball de recerca per tal de construir contra-relats (còmic, audiovisual, relat periodístic, etc.) sobre les condicions de les persones migrades a Catalunya.

3. *Paraules per canviar el món.* Basant-se en el model de xerrades TED, aquest projecte té l'objectiu que l'alumnat aconsegueixi, amb acompanyament dels docents, construeixi una conferència seguint el model. La xerrada girarà al voltant d'una idea inspiradora relacionada amb algun repte científic, tecnològic, social o cultural.

4. *La democràcia està en perill? La temptació de l'autoritarisme.* En un moment de desconcert sociopolític, econòmic i cultural del conjunt de la societat occidental, a través del projecte es convida als alumnes a reflexionar al voltant de la metodologia psicològica i a fonamentar la seva capacitat d'anàlisi des d'una mirada global a la societat. El projecte, en aquest cas, conclou amb un míting polític, juntament amb la preparació d'un material electoral que argumenti la defensa del seu programa d'acció política.

5. *Ètica i transhumanisme.* La necessitat d'establir una mirada ètica, bioètica i filosòfica es fa imprescindible a l'hora de pensar en les conseqüències per a la vida humana. El projecte es desenvolupa amb l'objectiu central de orientar-nos en l'ampli coneixement que requereix la complexitat que representa actualment la relació entre la biotecnologia i la vida. Es planteja l'elaboració d'una caixa didàctica (amb activitats des de les diferents disciplines) que contingui els materials per assolir aquest repte.

6. *Utopies socials: com viure exponencialment en un món finit.* Aquest projecte està dissenyat per tal que l'alumnat pugui comprendre el macro-comportament de l'espècie humana en el seu esdevenir global, tenint en compte que aquesta globalitat es manifesta específicament en un context espai-temporal molt concret. Es tracta doncs, d'elaborar una estratègia de futur, davant la idea actual de creixement infinit, amb possibles escenaris a partir d'una diagnosi, contemplant concretament un tema, un moment històric i un lloc concret.

7. *Una assignatura, una biografia, un viatge.* L'últim dels projectes està dissenyat per completar el sentit relacional de tota l'assignatura. Parteix entenent l'educació com un procés íntimament lligat a l'experiència personal: l'activitat acadèmica d'aprenentatge i la vida quotidiana s'entrellacen per aconseguir donar sentit i assentament a les activitats docents. El projecte té el repte

d'elaborar un document on es reculli com està reflectit i presentat tot allò que vaig estudiant durant el meu "viatge" al llarg de l'assignatura, en la meua quotidianitat.

Cadascun dels alumnes tria i desenvolupa durant el curs 3 dels projectes proposats. L'últim des projectes citats: "Una assignatura, una biografia, un viatge", el realitzen totes les alumnes ja que aquest està pensat per treballar individualment.

Tal i com explica Saura en la Jornada i reflecteix també el Pla Docent de l'assignatura, la metodologia estarà centrada en dos tipus de sessions:

- Sessions amb tot el grup classe, amb diferents tipus de suport i activitats de caire transdisciplinari.
- Activitats en grups més petits en sessions de seminari o de laboratori.

Per tal d'avaluar l'assignatura, es plantegen 3 evidències relacionades amb els projectes i activitats desenvolupades en cadascun d'aquests. Es treballa en grups de tres persones, per tant un percentatge de la nota serà grupal, però també hi ha una percentatge individual que s'especificarà en cadascun dels projectes.

3 Segona sessió: Debat i avaluació de les possibilitats d'aplicació al Grau de Treball Social.

En la segona part de la Jornada es fa un debat entre els i les assistents, amb la finalitat de poder reflexionar sobre quins elements de l'experiència de la Universitat Autònoma de Barcelona són transferibles al Grau de Treball Social de la Universitat de Barcelona, i en concret al projecte de Transversalitat que es duu a terme des del grup d'Innovació Docent, i que requereix la participació de la resta de professorat per tal de poder fer front a l'encàrrec institucional sol·licitat. En aquesta part de la sessió els participants van plantejar un conjunt de preguntes i dubtes a Saura a les que ella va intentar donar resposta. Alhora sorgeixen diferents propostes al voltant de possibles estratègies per treballar la transversalitat al Grau de Treball Social.

En primer lloc, apareix la qüestió de les evidències d'avaluació utilitzades en l'assignatura. En relació a la pregunta, Saura va respondre que el que s'ha intentat ha estat constituir tres nivells avaluatius. Per una banda, valorar en quin grau l'alumnat assoleix aquest aprenentatge transdisciplinari durant l'assignatura anual (a través d'una prova diagnòstic inicial i una prova diagnòstic final). Per altra banda, analitzar com aquest mateix alumnat ho acaba portant a la pràctica, és a dir, en la quotidianitat; i per últim, preguntar-se a mode d'avaluació, fins a quin punt la metodologia utilitzada pel professorat és de caràcter transdisciplinari o no, d'acord amb els indicadors de Julie Thompson Klein (1996).

D'entre els aspectes que van aflorar al llarg del debat, es destaca el punt de la implicació del professorat en aquest tipus de metodologia. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte la diversitat de condicions laborals de cadascun dels docents (associats, interins, etc.), ja que aquesta manera de treballar en la promoció de la transversalitat, suposa un reconeixement de la dedicació del professorat i un nivell de compromís que ha de correspondre amb el tipus de dedicació docent.

Saura explica que en l'assignatura "Mirem el món: projectes transdisciplinars", s'han trobat en condicions dificultoses en relació a l'equip de docents, tot i que han establert un sistema d'estructura d'organització entre les coordinadores que permet millorar el funcionament del global de grup. A més destaca que la idea del co-teaching permet, en certa manera que es creïn dinàmiques relacionals que afavoreixen la implicació del professorat en la docència.

Seguidament, una de les docents va preguntar quin és el criteri per crear els grups de 3 alumnes alhora de realitzar els projectes. Saura va posar èmfasi en aquest punt, ja que considera important pel bon desenvolupament del projecte, que les persones que conformen el grup comparteixin interessos, responsabilitats i punts en comú alhora de treballar. Es pregunten entre els docents si l'alumnat ja es coneix prou entre ell per tal de seleccionar les persones amb les que desenvoluparà el projecte, en aquest cas, la ponent va comentar que després de presentar l'assignatura se'ls proposa un espai informal fora de l'aula, perquè puguin apropar-se uns als altres i d'aquesta manera se'ls facilita conèixer-se i poder escollir.

Una vegada arribats en aquest punt de la Jornada, Sandra va compartir i reflexionar al voltant de la gran ambició que suposa engegar un repte transdisciplinari com a grau, però alhora va motivar als docents participants a fer-hi front, a través d'objectius assolibles, és a dir, de metes que es puguin anar superant paulatinament. Per una banda, una de les docents del grau va compartir la seva percepció al voltant de la feina feta fins al moment, esmentant que des del seu punt de vista no és suficient treballar a partir d'una temàtica central per a cadascun dels cursos (com s'ha fet fins ara), esperant que aquesta per sí mateixa ja sigui transdisciplinar.

Des d'una altra mirada, una de les docents del grau va explicar que el fet de començar a treballar per eixos temàtics considera que ha sigut una manera d'apropar-se als equips docents i iniciar un canvi organitzacional. En el seu torn, una altra docent comenta la gran diferència que per ella existeix entre dur a terme un projecte de transversalitat a nivell d'assignatura (UAB) i un projecte de transversalitat a nivell de grau (plantejament Grau en Treball Social). Així doncs, va posar en rellevància la importància d'escollir quina lògica es farà servir alhora de connectar i trobar ponts entre assignatures i qüestiona el fet d'haver escollit com a assignatures anuals -i vertebradores del projecte de transversalitat-, Iniciació a la pràctica del Treball Social i Epistemologia del Treball Social (en el cas de 1r curs), assenyalant que són dues assignatures "professionalitzadores" i que s'hauria de veure la capacitat de la resta d'assignatures alhora de compartir conceptes i pràctiques entrelaçades.

Més endavant, i en relació a nous elements que es van posar en comú al llarg del debat, sorgeixen diverses reflexions d'entre les que destaquen les aportacions d'un dels assistents a la Jornada en quant al plantejament i proposta que realitza. Aquest

va comentar que una possible manera de treballar conjuntament entre assignatures -d'un curs en concret- seria a través de la proposta de crear evidències compartides (possibilitat de fer-se amb la metodologia de projectes). D'aquesta manera, va exposar que cada assignatura hauria de disposar d'un percentatge d'hores de la seva docència per treballar transdisciplinàriament amb altres assignatures. En aquest sentit, una altra professora va preguntar com es superaria el treball multi-disciplinar des d'aquest enfocament. Sandra Saura va afegir que si es plantejés aquesta proposta, les assignatures implicades haurien de vendre's com un conjunt, "un ens", amb un macro-concepte global. També va incidir en la importància del co-teaching, que en el cas d'aquesta proposta no hi té cabuda i segons la ponent és una manera cabdal de fomentar el treball transdisciplinar entre els docents per no caure en la parcialització.

Una de les participants a la Jornada va proposar que una altra manera de treballar la transversalitat al grau seria a través d'un projecte en el que s'entrellacessin els cursos. La seva proposta es basa en la idea d'escriure una història de vida en la que els estudiants tinguin la possibilitat d'anar-la construint i complementant al llarg de cada curs, per arribar a quart curs amb un relat complet de la seva trajectòria. La ponent també va exposar que el fet de treballar la transversalitat al llarg de tots els cursos del grau, no vol dir que s'hagi de fer a tots de la mateixa manera, per tant, cada curs es pot caracteritzar per desenvolupar unes dinàmiques o unes altres.

En relació a aquest enfoc de treballar la transversalitat enllaçant els diferents cursos del Grau, Ferran Cortès, com a cap d'estudis va esmentar que el Pla d'Acció Tutorial ja està pensat de tal manera que l'estudiant pugui disposar d'un acompanyament al llarg del seu procés formatiu que el permeti auto-conèixer-se. Per tant, d'alguna manera es podria connectar aquest procés d'autoconeixement que planteja el Pla d'Acció Tutorial amb el projecte de transversalitat.

Durant el debat també van sorgir preguntes respecte a l'assistència de l'alumnat en aquesta assignatura, que segons les explicacions de Saura, es percep la importància de la implicació dels i les estudiants i la seva assistència a l'aula. En quant a aquesta qüestió, Saura va explicar que les sessions que duen a terme de seminaris i de la mateixa manera les tutories grupals, l'assistència de l'alumnat és obligatòria, en aplicació del criteri de la Universitat Autònoma de Barcelona, segons el qual, per fer avaluació continuada és obligatori assistir al 80% de les classes.

Acabada la segona sessió del matí, els participants en la jornada van fer un dinar comunitari, que els va oferir la possibilitat de intercanviar idees i impressions sobre les qüestions tractades a la Jornada.

Imatge 3: Debat sobre les possibilitats d'aplicació al Grau de Treball Social

4 Tercera sessió: Taller per definir metodologies per aplicar la transversalitat en el Grau de Treball Social.

A la tarda, i ja en la darrera part de la Jornada, es va treballar a través de la metodologia de taller. Per començar el taller es va dur a terme una primera part conjunta entre tots els assistents per acordar un macro-concepte de Grau, i una vegada finalitzada aquesta, es va demanat als participants dividir-se en 4 grups, un per a cada curs del grau, per treballar en la identificació dels macro-conceptes de curs, les disciplines implicades, els continguts a treballar, evidències d'avaluació, materials i les metodologies a utilitzar.

4.1 Elecció d'un macro-concepte de grau

En aquesta primera part del taller es va realitzar una pluja d'idees de macro-conceptes de Grau amb la finalitat d'acordar-ne i escollir-ne un entre tots i totes. Per tal de facilitar aquest procés d'elecció, Saura va projectar la definició de Treball Social i les competències del grau que actualment hi ha estipulades.

Imatge 4: Diverses participants compartint idees sobre els macro-conceptes

Els diferents macro-conceptes plantejats arrel de la pluja d'idees van ser: diversitat social, justícia social, cohesió, capacitat crítica, identitat professional, acompanyament social, participació, aprenentatge, desenvolupament humà i

social, sostenibilitat, autoconeixement, participació activa, emancipació, compromís ètic.

El macro-concepte que finalment s'escull a nivell de grau és: "Desenvolupament humà i social".

4.2 Definició d'un macro-concepte per curs

En aquesta segona part, els participants van treballar en 4 grups, un per a cada curs del grau. A partir d'aquests, l'encàrrec que Saura planteja és que cadascun elegeixi un macro-concepte de curs, tenint en compte i establint una relació d'aquest macro-concepte amb l'eix que ja s'ha plantejat per a cada curs per part del Consell d'Escola.

- 1r curs: El macro-concepte escollit va ser "posicionament" en relació amb l'eix del curs: "El jo i la societat". Les assignatures vertebradores en aquest cas són: Iniciació a la pràctica del Treball Social, Epistemologia del Treball Social i Conceptes Bàsics del Treball Social. La resta de les assignatures del curs pivoten al voltant de les tres esmentades.

Imatge 5: Participants reflexionant al voltant del macro-concepte de 1r curs

- 2n curs: es va escollir "Acompanyament" com a macro-concepte de curs. L'eix establert en aquest cas és "Relacions i mètode d'intervenció". Les assignatures que articulen la transversalitat són: Treball Social Individual i familiar, Habilitats Socials Comunicatives, Treball Social Grupal i Treball Social Comunitari.

Imatge 6: Participants reflexionant al voltant del macro-concepte de 2n curs

- 3r curs: El macro-concepte triat és “transformació social”, l’eix de 3r curs es defineix com “Contextos, planificació i intervenció”. En aquest cas, les assignatures que giren al voltant del macro-concepte són: Supervisió I, Treball Social en les Organitzacions, Investigació aplicada a la intervenció en Treball Social i Pràctiques I.

Imatge 7: Participants reflexionant al voltant del macro-concepte de 3r curs

- 4t curs: es va escollir “Deconstrucció” com a macro-concepte, i l’eix de curs és “Desenvolupament professional”. En aquest últim curs, giren al voltant del macro-concepte les assignatures de Supervisió II, Rol i identitat, Pràctiques II i Treball de fi de Grau.

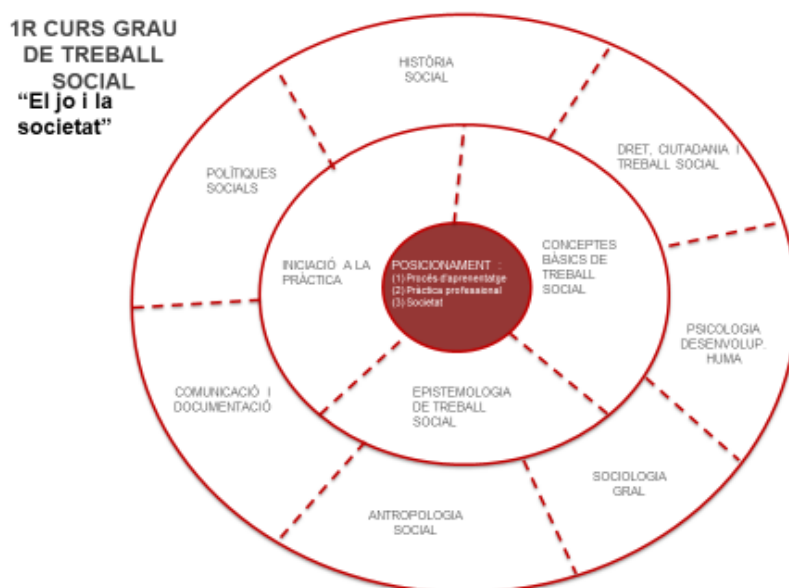
Imatge 8: Participants reflexionant al voltant del macro-concepte de 4t curs

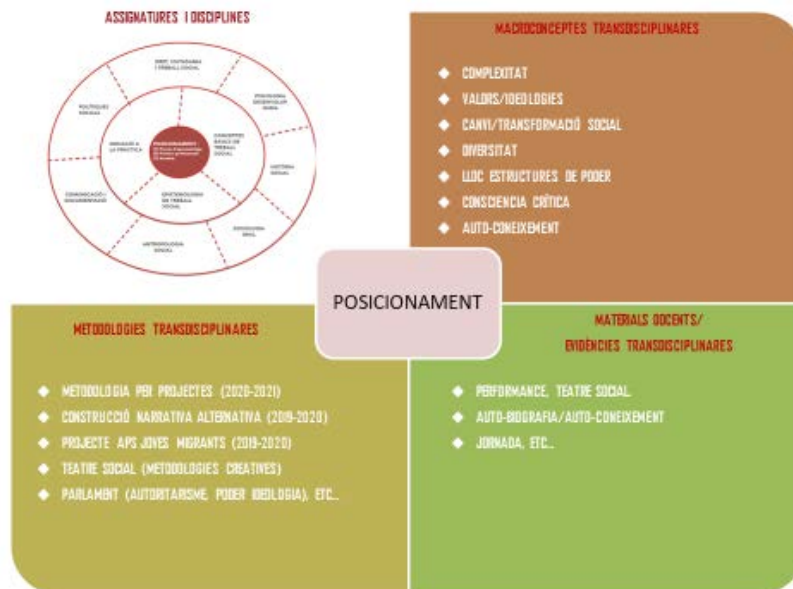
4.3 Operativitzant el macro-concepte escollit per cada curs

Una vegada treballades i reflexionades les propostes de marco-conceptes per curs, els grups també van identificar les disciplines i assignatures implicades, els continguts interdisciplinàries/transdisciplinàries i posteriorment van elaborar propostes sobre possible metodologia transdisciplinar, materials docents utilitzables i plantejament d'evidències d'avaluació comunes. Aquest treball es va recollir en un esquema resum de cada curs.

- Primer curs

En l'esquema de primer curs, en primer lloc hi trobem el quadrant de les assignatures i la relació d'aquestes amb la disciplina a la qual pertanyen. En el segon quadrant s'hi disposen les metodologies de caràcter transdisciplinari com a possibles estratègies per tirar endavant amb el projecte de transversalitat. D'entre aquestes, destaca el Teatre Social (que aquest any ja s'implementa des de l'assignatura d'Epistemologia). En tercer lloc, i relacionat amb el quadrant anterior, s'hi identifiquen els materials docents transdisciplinars, com a possible proposta en aquest cas hi trobem la Performance. Per últim, el quart quadrant es destina a la realització d'una pluja d'idees de sub-macro-conceptes dins del macro-concepte de "posicionament" escollit per primer curs, d'entre els que s'hi troben: complexitat, valors/ideologia, diversitat, consciència crítica i autoconeixement.

Imatges 9 i 10: Resum de l'esquema realitzat per a primer curs

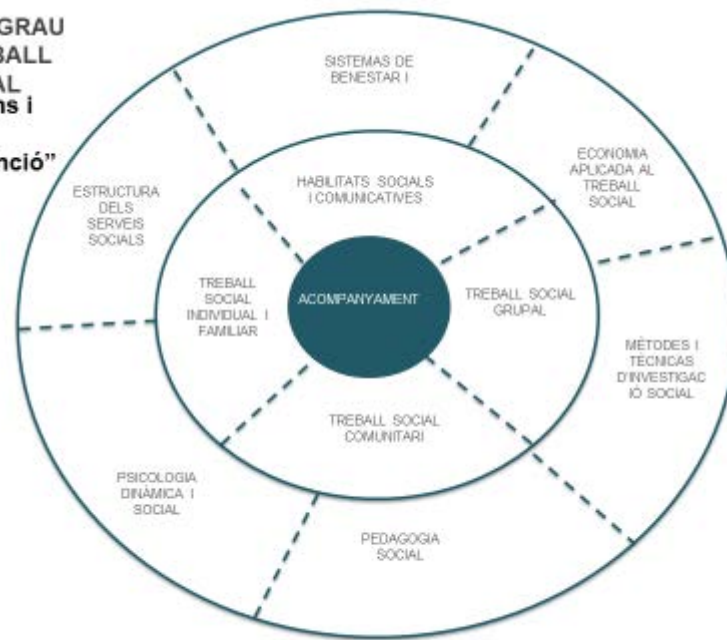
- **Segon curs**

El segon curs del grau planteja el seu esquema a partir del macro-concepte “acompanyament”, escollit pels professors que integren el grup.

En el següent esquema s’hi situa dalt a l’esquerra el seguit d’assignatures incloses en el projecte de transversalitat. En el segon quadrant es plantegen diferents metodologies, que de manera transdisciplinària es podrien articular des de les assignatures. D’entre aquestes es planteja la realització d’un cine-fòrum, l’activitat de Teatre Social - compartida en primer curs-, i el compartiment de supòsits pràctics amb la intenció d’analitzar-los transversalment. Aquest últim aspecte es comparteix també com a material docent (tercer quadrant).

Per últim, de la mateixa manera que a primer curs, en el quart quadrant s’estableixen una sèrie de sub-macro-conceptes a partir del macro-concepte de curs, en aquest cas “acompanyament”. Els sub-macro-conceptes són: treball social globalitzador, comunitat, context social, etc.

**2n CURS GRAU
DE TREBALL
SOCIAL
"Relacions i
mètode
d'intervenció"**

ASSIGNATURES I DISCIPLINES

MADRIDCONCEPTES TRANSDISCIPLINARIS

- ◆ TREBALL SOCIAL COMUNITARI GLOBALITZADOR.
- ◆ LOS PROBLEMES PERSONALS I FAMILIARS.
- ◆ LA COMUNITAT.
- ◆ EL CONTEXTE

ACOMPANYAMENT

METODOLOGIES TRANSDISCIPLINARIS

- ◆ CINE-FORUM
- ◆ TEATRE SOCIAL
- ◆ SIMPÒSIT PRÀCTIC ...

**MATERIALS DOCENTS/
EVIDÈNCIES TRANSDISCIPLINARIS**

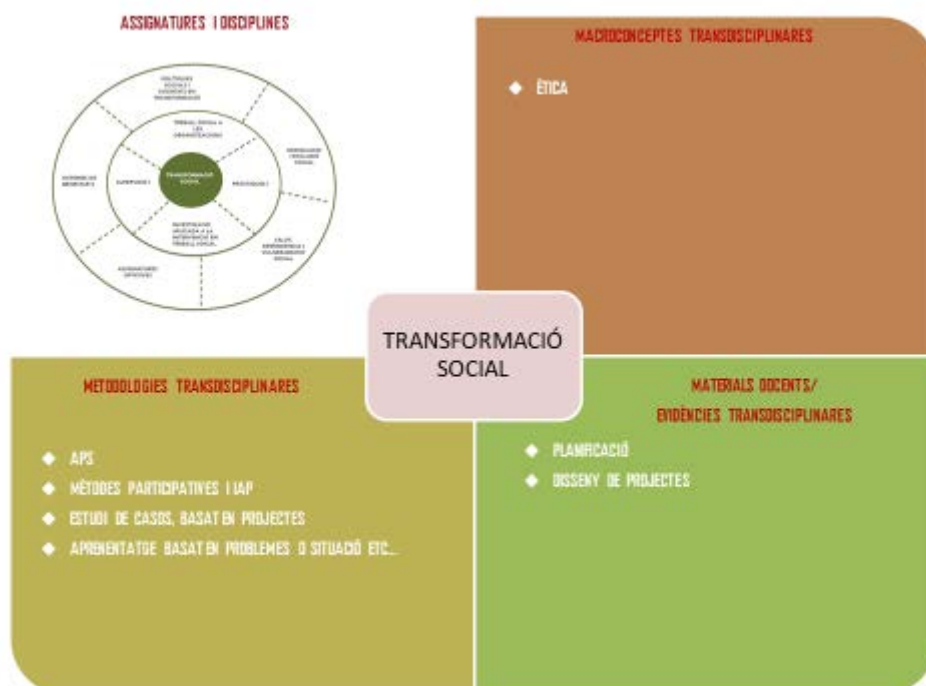
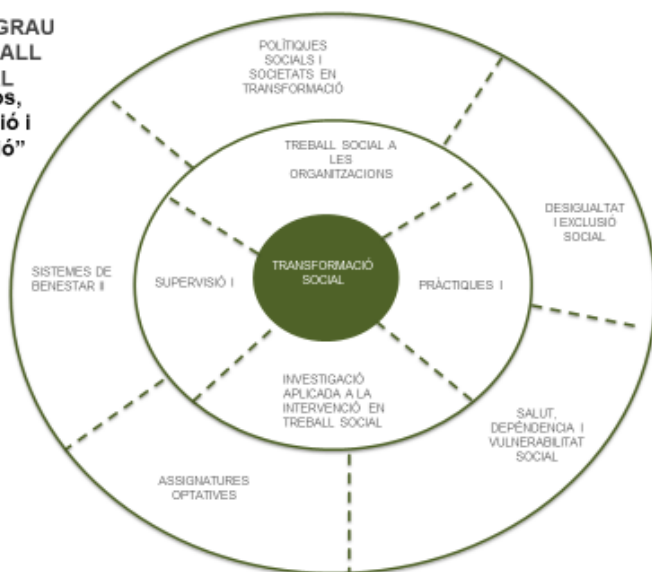
- ◆ CASOS PRÀCTICS.

Imatges 11 i 12: Resum de l'esquema realitzat per a segon curs

- Tercer curs

En l'esquema de tercer curs, i de la mateixa manera que es planteja en els cursos anteriors, el primer quadrant es destina a fer un recopilatori de les assignatures del curs que integrarien el projecte de transversalitat. En el segon quadrant es fa un recull de les metodologies transdisciplinàries útils per articular la relació entre les assignatures esmentades. En l'últim quadrant es planteja el sub-macro-concepte d'ètica, englobat dins del macro-concepte de curs: "transformació social".

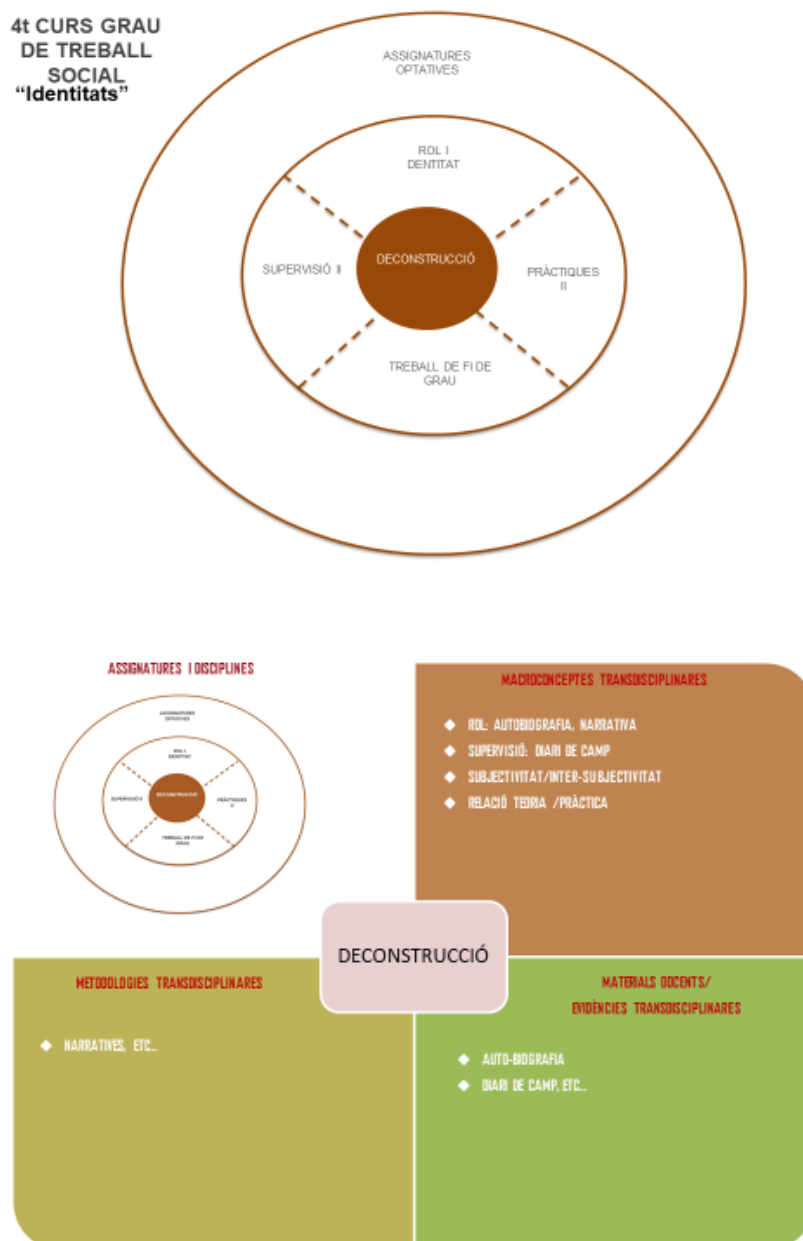
3R CURS GRAU DE TREBALL SOCIAL "Contextos, planificació i intervenció"

Imatges 13 i 14: Resum de l'esquema realitzat per a tercer curs

- **Quart curs**

Pel que fa l'esquema de quart curs, per una banda hi trobem el quadrant en el que s'especifiquen les assignatures integrants del projecte de transversalitat (Rol i identitat del Treball Social, Treball de Final de Grau, Supervisió II i Pràctiques). D'entre les metodologies que s'especifiquen en el següent quadrant, hi consta solament la narrativa. Per últim, d'entre els sub-macro-conceptes que defineixen han estat hi destaquen els de subjectivitat i intersubjectivitat.

Imatges 15 i 16: Resum de l'esquema realitzat per a quart curs

Per acabar el taller i per tant la Jornada, es va dur a terme una posada en comú del debat sorgit a cadascun dels grups en relació a la definició del macro-concepte i la resta d'elements treballats, en acabat entre els i les participants es va intentar arribar a consensos i acords a partir de les propostes treballades.

Finalment, la Violeta Quiroga, directora de la UFR. Escola de Treball Social va fer la cloenda de la jornada agraïnt a la Sandra Saura i tots els participants la seva implicació i el seu treball. Un treball, va dir que s'aprofundirà en el marc del projecte d'innovació docent La transversalitat al Grau de Treball social i en el Consell d'Escola i d'Estudis del Grau de Treball Social.

5 Referències:

Barrera, J., Blanco, A., Saura, S. (2012). Una experiència de metodologia transdisciplinar vers la innovació i l'excel·lència docent en l'ensenyament universitari. *La universidad: una institución de la sociedad* (p. 1-25). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: <https://www.cidui.org/revistacidui/index.php/cidui/article/view/302>

Klein, J.T. (1996). *Crossing Boundaries. Knowledge, Disciplinarity, and Interdisciplinarity*. Charlottesville: U. Press of Virginia.

Pla Docent 2019-2020: Mirem el món: projectes transdisciplinars: <https://www.uab.cat/guiesdocents/2019-20/g105045a2019-20iCAT.pdf>

Més informació:

Del grup d'Innovació Docent Trans@net: <http://www.ub.edu/transnet/>

Atenció a: secretariatransnet@ub.edu